

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ващенко Г.Г. Виховний ідеал: Підруч. для педагогів, виховників молоді і батьків. Т.1. – 3-є вид. – Полтава, 1994. – 191 с.
2. Днепров Э.Д. Н.И.Пирогов – зачинатель общественно-педагогического движения 60-х годов // Очерки истории школы и педагогической мысли народов СССР. 2-я половина XIX в. / Отв. ред. А.И.Пискунов. – М., 1976. – С. 121–136.
3. Духнович О. Народная педагогика в пользу училищ и учителей сельских. – Львов, 1857. – Ч.1. – С. 9–60.
4. Конституція України. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
5. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Шлях освіти. – 2000. – №3. – С. 7–13.
6. Русова С. Роль жінки у дошкільному вихованні / Софія Русова і Галичина: Зб. ст. і матеріалів / Упор. З.І.Нагачевська. – Івано-Франківськ, 1996. – С. 21–25.
7. Сухомлинська О. Про стан теорії і практики виховання в освітньому просторі України // Шлях освіти. – 1998. – №3. – С. 2–5.
8. Сухомлинський В.О. З чого починається громадянин / Сухомлинський В.О. Вибрані твори у 5-т. – К. 1977. – Т.5. – С. 359–365.
9. Ушинський К.Д. Про народність у громадянському вихованні: Рідне слово. Ушинський К.Д. Педагогічні твори: В 2 т. – К., 1983. Т.2. – С. 11–116.
10. Храпливий Є. Потреба розбудови нашого хліборобського шкільництва // I Український педагогічний конгрес. 1935. – Львів., 1938. – С. 153–168.
11. Черкасенко С. Пам'яті українського генія (з нагоди роковин). – Світло. – Кн. 5. – Укр. учитель. – 1912. – С. 3–4.
12. Чорна К.І. Патріотизм молоді в контексті національних інтересів української держави: Зб. наук. пр. – Херсон, 2003. – Вип. 34. – С. 110–114.
13. Ющишин І. Національне виховання // Шлях виховання і навчання. – 1929. – Ч.12. – С. 1–7.

УДК 37.03:94(477)

Кузьменко В.В.

ТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ КАРТИНИ СВІТУ (XX СТ.)

Формування національної картини світу дитини знаходиться у прямій залежності від сформованості у неї мовної картини. Мовна картина світу найбільш швидко і просто формується в процесі навчання рідною мовою. З огляду на це національне виховання і національна школа не можливі без вивчення учнями рідної мови, літератури, історії, рідного краю тощо. Це сприятиме формуванню у них адекватної національної картини світу – складової наукової картини світу. Вищесказане стосується будь-якої національної школи, але особливо – української, яка протягом кількох століть зазнавала значних утисків. Так, при пануванні на українських землях Польщі, Росії та ін. забороняли відкривати українські школи, при радянській владі українська мова втратила своє значення в життєдіяльності людей і поступово почала відмирати. Цей процес було зупинено в 1991 р., коли наша держава здобула незалежність.

Метою сучасної українська школи є формування національної картини світу школярів і на її основі виховання в них національного духу, любові до національної культури, національного характеру тощо.

Починаючи з раннього дитинства і протягом усього життя, з народних традицій людина отримує значну кількість необхідної для її виживання та продовження власного роду інформації. Народні традиції представляють усе розмаїття засобів кодування інформації: звукової, рухової, комунікативної та ін., що не тільки полегшує процес засвоєння її дитиною, а й сприяє природовідповідному розвитку всіх життєво важливих людських сфер, природним шляхом формує доцільну поведінку в даному природному та людському оточенні.

Питанням становлення української національної школи присвятили свої роботи відомі вчені: В.Кузь, Ю.Руденко, М.Стельмахович, О.Сухомлинська, Д.Тхоржевський та ін. Вагомі

розробки з даної проблеми є у А.Вихруща, В.Вихрущ, В.Кравця, О.Любара, О.Савченко та ін. Разом з тим лишається не розглянутою ціла низка питань, які потребують свого нагального вирішення. Значна їх частина пов'язана з історією вітчизняної школи і повинна розглядатися в історичному ракурсі. Це стосується, насамперед, і процесу формування у дітей національної картини світу.

Одним із визначних чинників, від яких залежить ефективність формування у дітей національної картини світу, є рідна мова. Тому в даній публікації ми поставили за мету розглянути процес становлення в Україні ХХ століття шкіл з українською мовою навчання.

Відомо, що громадськість України на початку ХХ століття активізувала свою діяльність, спрямовану на навчання дітей у школах рідною мовою. У певні періоди вона посилювалася або послаблювалася. Царський режим, як і польський, забороняв відкривати школи з українською мовою навчання. Створення національної школи розпочалося лише після революційних подій 1917 року.

Освітній рух в Україні після перемоги лютневої революції 1917 року носив національний характер. Основою української педагогіки цього періоду стає національне виховання дітей, що базувалося на засвоєнні культурних надбань народу. Упродовж 1917–1920 рр. значно розширено мережу шкіл з українською мовою навчання. 1 серпня 1918 року гетьманом П.Скоропадським було підписано “Закон про обов'язкове вивчення української мови і літератури, а також історії та географії України по всіх середніх школах”. Однак, українізація шкіл, не дивлячись на намагання всіх післяреволюційних урядів, проходила дуже повільно. Наприклад, у 1919 році було тільки 13% середніх шкіл з українською мовою навчання. Тому для більш дієвого впливу на українізацію суспільства при Наркомосі та його відділах було засновано національні секції. Вони розглядали питання організації навчання і освітньої роботи рідною мовою [3].

За даними “статистичного столу” Головоцвуху від 31 травня 1923 року в республіці було 10,5 тис. шкіл з українською мовою навчання, в яких навчалось 793147 учнів, а з російською викладовою мовою шкіл було більше, ніж 5,5 тисяч в яких навчалось 635271 учень [16: 22]. Із наведених даних бачимо, що в цей період кількість учнів, які вчилися в школах з українською мовою навчання було в 1,91 рази більше, ніж російських. У них навчалось в 1,25 рази більше учнів.

Уже через чотири роки ситуація ще більше покращується. У 1927 р. в школах з українською мовою навчання вчилися в 6,78 раз більше школярів, ніж в школах з російською мовою навчання (відповідно 1587000 і 234000 учнів) [1: 31].

6 лютого 1927 року Всеукраїнським Центральним Виконавчим Комітетом та Радою Народних Комісарів УРСР прийнято “Положення про забезпечення рівноправності мов та про сприяння розвитку культури”, яким передбачалося вивчення української мови як обов'язкового предмета у всіх навчальних закладах.

На жаль, починаючи з 1933 року темпи українізації шкіл поступово зменшуються, але кількість шкіл з українською мовою навчання продовжує збільшуватись. У 1940–1941 навчальному році шкіл з українською мовою навчання було в 9,7 разів більше, ніж з російською (24940 українських та 2571 російських шкіл). Окрім них існувало ще 245 шкіл із змішаним україно-російським навчанням [2: 15].

Велика Вітчизняна війна досить негативно позначилася на розвитку освіти України. Разом з тим у цей час певна частина учнів навіть у школах евакуйованих в глиб СРСР продовжує навчатися українською мовою. Інші діти після переселення пішли вчитися у ті школи, які існували на даній території. На жаль, повних даних щодо того де і скільки дітей навчалось не існує, але відомо, що у 1942–1943 навчальному році українською мовою навчали: у Саратовській області – 4917 учнів, Свердловській – 1063, Омській – 214, Сталінградській – 983, Куйбишевській – 470. Відомо, що такі школи були і на території Казахської РСР, але даних про ці школи у Наркомос УРСР не надходило [17: 5].

На окупованих територіях німці відкривали “народні” школи. Мова навчання у цих школах визначалась в основному безпосередньо учителями, які працювали в них, та тими

пошматованими німецькою цензурою радянськими підручниками, якими на початку створення “народних” шкіл дозволила користуватися окупаційна влада [18: 7].

Відновлення роботи шкіл України у повоєнні роки проходило на фоні повністю зруйнованої промисловості. Тому значну кількість навчальної літератури республіка отримувала з РРФСР. Тільки частина цієї літератури була надрукована українською мовою. У цей період, як відомо з доповідної записки про роботу шкіл УРСР за 1944–1945 навчальний рік, відновили роботу і навчали дітей 23272 школи з українською мовою навчання (в них вчилася 3777203 учня) і 2035 шкіл з російською мовою навчання (546378 школярів) [19: 4]. Із наведених даних видно, що кількість шкіл з українською та російською мовами навчання лишилася приблизно на такому ж рівні, як це було до війни. До того ж українських шкіл стало в 11,4 рази більше, ніж російських. Нагадаємо, що до війни українських шкіл було в 9,7 р. більше. Зменшення кількості дітей, що навчалися в школах пов’язане з тим, що в цей період ще значна кількість переселених людей назад ще не повернулася.

З 1946 року розпочався новий наступ на національну культуру, посилення русифікації [3: 294]. Як наслідок, у 1948–1949 навчальному році українських шкіл було тільки в 9,6 р. більше, ніж російських (26129 шкіл з українською і 2720 з російською мовою навчання) [4: 67]. Аналіз наведених даних доводить, що стан українізації шкільної освіти на Україні пішов у зворотному напрямку – кількість шкіл із російською мовою навчання починає поступово збільшуватися, а кількість шкіл з українською мовою навчання зменшувалася. Це підтверджує інформація, наведена у таблиці 1.

Таблиця 1.

Інформація про школи з українською та російською мовами навчання
(50–70 роки ХХ століття)

Навчальні роки	Кількість шкіл з мовою навчання								Кількість учнів у школах з мовою навчання	
	всього		у тому числі							
			початкових		семилітніх		середніх			
	українською	російською	українською	російською	українською	російською	українською	російською	українською	російською
1950-1951	26118	2853	12781	957	11139	1124	2196	772	5170682	1210464
1951-1952	25738	2880	12071	906	10870	1039	2797	935	5103763	1230994
1952-1953	25464	2958	11610	868	10528	1031	3326	1059	4729417	1234103
1953-1954	25192	4027	11185	1429	10316	1305	3691	1293	4460781	1414551
1954-1955	25307	4049	11216	1373	10093	1238	3998	1438	4156376	1423771
1955-1956	25034	4051							3845754	1392270
1957-1958	25248	4078							3689200	1404000
1958-1959	25380	4054							3699829	1386631
1959-1960	25307	4199							3724400	1521000
1965- 1966	23674	4703							4485500	2465700
1970-1971	21953	4858							4520600	2908500
1978-1979	17200	4200							3800000	2600000

Показовими щодо зменшення кількості українських шкіл стали 50–70 роки ХХ століття. У шкільній системі у ці роки сталися значні зміни.

Річний звіт про роботу шкіл Української РСР за 1950–1951 н. р. дає наступні дані: кількість шкіл з українською мовою навчання – 26118 (в них учився 5170682 учень), а з російською – 2853 (учнів у них – 1210464), тоді як в 1951–1952 н. р. шкіл з українською мовою навчання – 25738 (учнів – 5103763), а з російською мовою – 2880 (учнів – 1230994) [6: 2].

У різних регіонах України співвідношення українських і російських шкіл було різне. Так, у звіті Волинського обласного відділу народної освіти про роботу шкіл за 1950–1951 навчальний рік указано, що в області шкіл з українською мовою навчання 1023 (із них початкових – 552, семирічних – 418, середніх – 53), у яких навчалось 149999 учнів. Шкіл з російською мовою навчання – 8. У них навчалось 3694 учня [5: 8]. Отже, на Волині переважна більшість шкіл у 1950–1951 н. р. були українськими, а в Києві навпаки. Це підтверджує звіт Київського міського відділу народної освіти про роботу шкіл за 1951–1952 н. р. де сказано, що шкіл з українською мовою навчання було 55, а з російською – 79 [7: 12].

У 1952–1953 навчальному році, згідно річного звіту Української РСР, шкіл з українською мовою навчання на території України стало ще менше. Їх було 25464, навчалось в них 4729417 учнів. Кількість шкіл з російською мовою навчання навпаки збільшується до 2958 з контингентом учнів 1234103 дітей [8: 2].

У річному звіті про роботу шкіл Української РСР за 1953–1954 н. р. приводяться дані, з яких видно, що шкіл з українською мовою навчання стало 25192 і в них вчився 4460781 учень, а з російською – 4027, учнів у них – 1414551. Окрім цих шкіл у 52 школах частина класів навчалась українською, а інша – російською мовами. У них навчався 26791 учень. Серед початкових шкіл була одна така школа, серед семирічних – 24, а середніх – 27 [9: 2].

Аналіз річного звіту про роботу шкіл Української РСР за 1954–1955 н. р. показує, що кількість шкіл з українською мовою навчання дещо збільшилась (25307 шкіл), але продовжувала збільшуватись і кількість шкіл з російською мовою навчання (4049 шкіл) [10: 2].

Наступного 1955–1956 навчального року знову відбулося зменшення кількості українських шкіл (шкіл з українською мовою навчання – 25034, у яких навчалось 3845754 учнів), тоді як кількість російських продовжує збільшуватись (4051 школа з 1392270 учнями) [11: 1].

Зведені дані за 1957–1958 н. р. свідчать про те, що шкіл з українською та російською мовами навчання стає більше (українських шкіл – 25248, у них вчилось 3689200 учнів; російських – 4078, у них навчалось 1404000 дітей), але кількість учнів збільшується лише в російських школах, а в українських зменшується. Окрім цих шкіл було ще 210 шкіл, у яких навчання велось українською та російською мовами. У них навчалось 124100 учнів [12: 16].

Показники кількох наступних років суттєво не відрізняються, але свідчать про те, що ситуація не змінюється і кількість російських шкіл та класів, де діти навчаються російською мовою росте. Так, у 1958–1959 н. р., відповідно до даних, наведених в річному звіті Міністерства освіти УРСР про роботу шкіл та органів народної освіти, працювало 25380 шкіл з українською мовою навчання (в них вчилось 3600829 дітей), та 4054 школи з російською мовою навчання (в них нараховувався 1386631 учень). Існувало ще 304 школи (навчалось 190167 дітей) у яких навчальний процес відбувався в однієї частини класів українською мовою, а в іншій – російською [13: 2]. На жаль, скільки класів з українською чи російською мовами навчання і учнів у них у звіті не наведено.

У 1959–1960 н. р. шкіл з українською мовою викладання – 25307 (у них 3724400 учнів), з російською – 4199 шкіл (у них 1521000 учнів). Кількість змішаних шкіл у яких були класи з українською та російською мовами викладання у 1958–1959 та у 1959–1960 н. р. лишилася однаковою (304 школи, а учнів у них навчалось відповідно 190167 та 189400) [14: 3].

На жаль, починаючи з 1955–1956 н. р. у річних звітах Міністерства освіти про роботу шкіл та органів народної освіти Української РСР не виділено дані щодо кількості початкових, семирічних та середніх шкіл, а тому не можливо проаналізувати, які школи переважали і яким був їх статус. Цих даних не має і в звітах, які області насилали в Міністерство освіти. Винятком є річний звіт про роботу шкіл Волинської області за 1959–1960 н. р. У ньому сказано, що з 939 шкіл з українською мовою навчання початкових було 415, восьмирічних – 416, середніх – 108, а серед 10 шкіл з російською мовою навчання не було жодної початкової, восьмирічних – 4, середніх – 6 [15: 3].

Таким чином, в 50-ті роки ХХ ст. кількість шкіл, які навчали дітей російською мовою, зростала відносно невеликими темпами, а кількість учнів, що навчалися у них зростала значно швидше, ніж у школах з українською мовою навчання. Це створювало певні труднощі в ході формування у дітей національної картини світу, адже жодна мова, окрім рідної, не спроможна дати людині тієї чи іншої національності адекватні уявлення про рідну країну.

З 1950 по 1960 роки кількість шкіл з російською мовою навчання зросла на 1346, а з українською зменшилась на 811. Шкіл з російською мовою викладання у 1950–1951 н. р. було 2853, а у 1959–1960 н. р. їх стало 4199, тобто їх кількість за цей час зросла в 1,5 рази. Кількість шкіл з українською мовою навчання зменшилась із 26118 до 25307, тобто на 3,1%. Якщо зменшення кількості українських шкіл, на перший погляд, є несуттєвим, то зміна кількості учнів у них досить велика. Що стосується учнів, то їх у 1950–1951 н. р. у школах з російською мовою навчання було 1210464, а у 1959–1960 їх було вже 1521000. Тобто відбулося зростання на 25,6%. Разом з тим у школах з українською мовою навчання кількість учнів за цей період зменшилася з 5170682 до 3724400, тобто на 28%. Показовим у цьому плані є 1953–1954 н. р., коли кількість шкіл з українською мовою навчання зменшилась на 272 одиниці, а кількість шкіл з російською мовою викладання збільшилась на 1069.

Співвідношення кількості шкіл з українською та російською мовами навчання та учнів у них ілюструють дані наведені у таблиці 2.

Таблиця 2.

Співвідношення шкіл з українською та російською мовами навчання

Навчальні роки	Загальна кількість українських та російських шкіл	Кількість шкіл (%)		Загальна кількість учнів у них	Кількість учнів (%)	
		з українською мовою навчання	з російською мовою навчання		з українською мовою навчання	з російською мовою навчання
1950-1951	28971	90,2	9,8	6381146	81,0	19,0
1951-1952	28618	89,9	10,1	6334757	80,6	19,4
1952-1953	28422	89,6	10,4	5963520	79,3	20,7
1953-1954	29219	86,2	13,8	5875332	75,9	24,1
1954-1955	29356	86,2	13,8	5580147	74,5	25,5
1955-1956	29085	86,1	13,9	5238024	73,4	26,6
1957-1958	29326	86,1	13,9	5093200	72,4	27,6
1958-1959	29434	86,2	13,8	5086460	72,7	27,3
1959-1960	29506	85,8	14,2	5245400	71,0	29,0
1965-1966	28377	83,4	16,6	6951200	64,5	35,5
1970-1971	26811	81,9	18,1	7429100	60,8	39,2
1978-1979	21400	80,4	19,6	6400000	59,4	40,6

Аналіз показників таблиці 2 доводить, що у 1950–1951 н. р. шкіл з російською мовою навчання було 9,8% від загальної кількості шкіл з українською і російською мовами

навчання, але в них навчалось 19% учнів, а в 1978–1979 н. р. їх стало вже 19,6%. Ще більше зросла кількість учнів у цих школах (від 19% у 1950–1951 до 40,6% у 1978–1979 н. р.). Тобто, як вже зазначалося, русифікація шкіл поступово набирала обертів.

Треба додати, що більшість шкіл, які переходили на російську мову викладання були середніми. Вони були розташовані в містах і мали значно більше наповнення дітьми, ніж сільські школи, основна частина яких залишалася українською. Звісно випускники шкіл з російською мовою краще володіли нею, ніж українською. У подальшому вони вступали до вищих навчальних закладів, де їх, у багатьох випадках, також навчали російською, а не рідною мовою.

Отже, українська національна школа відходить на другий план. До того ж вона поступово стає школою сільською. А школи з російською мовою навчання були розміщені в містах, селищах міського типу тощо. Тобто вони знаходилися в кращих умовах, а звідси давали крашу освіти, ніж сільські [3].

Зазначені зміни відбувалися в Україні майже до початку її перебудови. Переломний момент у розвитку української школи настав у 1989 році, коли урядом України був прийнятий Закон про мови, який надав українській мові статус державної. Більш інтенсивно відродження української школи пішло після схвалення Всеукраїнською педагогічною радою працівників освіти у 1994 році Концепції національного виховання. Але і в ті роки, і сьогодні рух за відродження української школи зустрічає і зустрічає значну протидію як з боку російськомовної частини населення, зокрема вчителів і батьків учнів, так і з боку певної частини політиків. У певних регіонах країни сьогодні, як і в післяреволюційний період, легше відкрити нову школу з українською мовою навчання, ніж перепрофілювати уже існуючу. На жаль, педагоги забувають, що саме національна школа є основою формування у дітей національної картини світу, національного характеру, почуття патріотизму тощо.

Разом із тим можна констатувати, що ХХ століття і особливо роки Радянської влади є важливими для становлення української школи і національної системи освіти. Особливо плідними в цьому плані були післяреволюційні роки, період коли національна ідея не відкидалася комуністичною партією. Комплексна система навчання, яка на той час набула широкого впровадження, передбачала вивчення рідного краю, української історії та літератури тощо. Як наслідок, у дітей, які навчалися в післяреволюційний період, а також у подальші роки біль-менш формувалася національна картина світу. Але у 50–70 роки ХХ століття комуністична партія почала розбудову уніфікованого радянського суспільства і тому уклін пішов на поступовий перехід навчання у школи з російською викладовою мовою. Тому можливостей для формування у дітей національної мовної картини світу стало значно менше. Позитивні зрушення, які розпочалися 1989 року та активізувалися в 1991 році після отримання Україною незалежності, пов'язані з організацією шкіл з українською мовою навчання, що, без сумніву, стало новим поштовхом у справі формування у дітей адекватних уявлень про свою країну.

Зауважимо, що проведене дослідження свідчить про відсутність планомірного, цілеспрямованого процесу розвитку української школи в ХХ столітті, що не могло не вплинути на формування у школярів національної мовної картини світу. Воно далеко не завершене, розглядає тільки один із аспектів даної проблеми і не розкриває багатьох інших. Подальшого дослідження потребують проблеми формування національної свідомості учнів загальноосвітніх шкіл, практика роботи вчителів з викладання української мови, удосконалення змісту мовної освіти, шляхи вирішення даних проблем на різних етапах розвитку шкіл України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Авдієнко М.О. Народна освіта на Україні. – Харків: Друкарня ім. Фрунзе, 1927. – 102 с.
2. Збірник наказів та розпоряджень Наркомосу УРСР. – 1940. – №8. – С.15.
3. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української педагогіки. – К.: Інститут змісту і методів навчання МО України, 1998. – 356 с.

4. ЦДАВО України. – Ф.2. – Оп.7. – Сп.7974. – 136 арк.
5. ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп.15. – Сп.1010. – 232 арк.
6. ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп.15. – Сп.1166. – 186 арк.
7. ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп.15. – Сп.1181. – 363 арк.
8. ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп.15. – Сп.1348. – 131 арк.
9. ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп.15. – Сп.1544. – 82 арк.
10. ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп.15. – Сп.1721. – 92 арк.
11. ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп.15. – Сп.1933. – 108 арк.
12. ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп.15. – Сп.2356. – 330 арк.
13. ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп.15. – Сп.2584. – 90 арк.
14. ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп.15. – Сп.2928. – 128 арк.
15. ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп.15. – Сп.2929. – 238 арк.
16. ЦДАВО України. – Ф.2605. – Оп.8. – Сп.2065. – 40 арк.
17. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.73. – Сп.12. – Арк. 1-6.
18. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.78. – Сп.73. – 69 арк.
19. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.78. – Сп.162. – 44 арк.

УДК 377.8

Кулик Є.В.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний кризовий стан держави і освіти зокрема заставляє по-іншому дивитись на ряд проблем освіти, шукати інноваційні шляхи подолання кризи.

А вони характеризуються тенденціями, які відображають зростання питомої ваги творчих компонентів діяльності. В зв'язку з цим основна мета освітньої діяльності повинна полягати не у передачі новому поколінню вже накопиченої системи знань, а у формуванні творчої особистості, яка повинна швидко адаптуватись до нових проблем, які постійно виникають в сучасному інформаційному суспільстві, і могли самостійно освоювати нові знання. При цьому повинно змінитись внутрішнє прагнення вчителя до змін, його переорієнтація на методологічний теоретико-пізнавальний підхід.

При цьому основою формування творчої особистості повинна стати участь у науково-дослідній роботі. Тому одним із головних факторів стає готовність вчителів до педагогічної дослідницької діяльності, що є актуальним питанням як теорії, так і практики педагогіки.

Метою нашого дослідження є аналіз методологічних проблем підготовки майбутніх учителів трудового навчання до педагогічної дослідницької діяльності.

Трансформаційні процеси, які проходять в Україні, неминуче приводять до нового типу світогляду, культури, філософії і відповідно до нового типу освіти, що в свою чергу змінює пріоритет двох завдань педагогічної діяльності: 1) забезпечення передачі здобутків існуючих знань; 2) виховання у людей нового типу культури, її нових світоглядно-філософських основ [1: 13]. Суперечність цих співвідношень залежить від взаємовпливу філософії з педагогікою. Для педагогічної науки цей зв'язок відрізняється від зв'язку філософії з іншими науками.

Ця специфіка привела до виникнення двох самостійних функцій філософії освіти: 1) методологічна (яка узагальнила закономірності пізнання, передусім методи матеріально-практичної, наукової і науково-технічної діяльності людей); 2) духовно-ціннісна (аксіологічна).

Одну з головних причин сучасної кризи в освіті В.С.Лутай вбачає в існуванні двох часто не збігаючих напрямків формування світогляду сучасної людини: сциєнтично-технократичного і гуманістичного [1: 22].

Перший заснований на досягненнях науково-технічної революції, за допомогою яких пропонується вирішити проблеми людства. Головне завдання освіти в цьому напрямку –